

1. ВЪВЕЖДАЩ ТРЕНИНГ (ТРЕНИНГ ЗА УЧИЛИЩНА АДАПТАЦИЯ) ЗА 8 КЛАС

Настоящият тренинг е разработен и проведен за първи път през първата учебна седмица на септември 1995 г. от екип на Педагогическата служба в състав: Юлия Попова, Светлана Нанчева, Галина Грозева, Димитър Германов, Мирел Димитров, Огнян Каменов, Анелия Димитрова, Христо Караславов. Тренингът продължи 5 дни, като всеки от нас работеше ежедневно по 3 часа като водещ и по 3 часа като наблюдател на група. Всеки ден влизаме в различни групи, и двойките водещ-наблюдател също се сменяха всеки ден. Мариана Пицалова също проведе въвеждащ тренинг с нейните 2 групи профил «Право», но без да се включва в общата схема.

През септември 1996 г. проведохме тренинга за втори път, като го съгъстихме в 3 дни – по три сесии на ден с всяка група. В екипа вместо О.Каменов и Хр.Караславов се включиха Елена Даха, Пролет Арнаудова, Пролет Костова и Станислава Стойчева. Отново всеки работеше и като водещ, и като наблюдател, но този път всеки водещ имаше постоянна група и двойките водещ-наблюдател бяха постоянни. През септември 1997 г. екипът на въвеждащия тренинг бе в състав: Ю.Попова, С.Нанчева, Г.Грозева, Д.Германов, Пр.Арнаудова, С.Стойчева, Д.Петрова, Д.Стаменова, като Ю.Попова, С.Стойчева, Г.Грозева бяха само наблюдатели. Този формат бе възприет от екипа на службата като най-удачен. Въвеждащият тренинг с 8-те класове стана традиционен и се провеждаше ежегодно, докато аз бях педагог-съветник. Не помня в коя година ни беше забранено да го провеждаме в учебно време, и тогава го преместихме преди 15-ти септември.

Схема на въвеждащия тренинг:

	Първи ден	Втори ден	Трети ден
Първа сесия	Размразяване	Доверие	Групов натиск
Втора сесия	Да се научим да слушаме	Това съм аз	Приятелство, ценности
Трета сесия	Договор	Кой ни влияе	Нашето училище

1.1. Първи ден, първа сесия: РАЗМРАЗЯВАНЕ

Основата на сценария е на училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Продължителност: 60-80 минути

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Запознаване на участниците в новосформираната група помежду им и с водещия. Постигане на комфортна, предразполагаща атмосфера на тренинга.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ

- Това и всички следващи занятия се провеждат в стая без чинове, със столове, подредени в кръг. В стаята трябва да има черна дъска/бяла дъска/флипчарт и тебешир/маркери.

- За конкретното занятие са необходими бели листове А4, химикалки, флумастри, кламери или карфици; топка (малка). Ако изберете упражнението «Коктейл», добре е да имате чаши и диспенсер за вода.

- Водещият предварително трябва да се запознае с анкетите на учениците, които се попълват при сключване на договорите с училището, като обърне внимание откъде идват учениците, в какъв профил са приети, да се постарае да запомни част от имената и лицата. В 151 СОУПИ учениците при записването си попълваха кратки анкети и предоставяха снимки (тези снимки после се използваха за личните картони), по които ние се запознавахме предварително с учениците.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

- (~5 мин.) *Въведение* от водещия - поздрав към учениците, кратко обяснение за съществуването и дейността на Педагогическата служба и педагог-съветниците, самопредставяне - име и фамилия, желателно обръщение.

- (~10-15 мин.) *Запознаване. Игра с топка.* Участниците си подават малка топка, като всеки, който получава топката, си казва името. Играта продължава няколко минути. След това се променят правилата: всеки казва името на някого и му хвърля топката.

Упражнението може да се видоизмени на “Прехвърляне на топката”. Водещият взима топката и обяснява условията на играта: този, у когото се намира топката, има право да зададе какъвто иска въпрос на когото си избере от присъстващите. Въпросът обаче трябва да се формулира така, че да не позволява отговор с “да” или “не”. Този, който задава въпроса, задължително назовава избрания събеседник по име и на “ти” и му прехвърля топката. Получилият топката отговаря на въпроса, след което

получава правото да зададе по същия начин въпрос на друг участник в групата, но не на някого, който вече е бил включен в играта. Водещият има право да отклони въпрос, ако го счита за некоректен. Упражнението се изпълнява докато топката не премине през всеки един от участниците (включително през водещия). След това протичането на упражнението се обсъжда, като участниците споделят, как са се чувствали по време на играта, как са възприели зададените въпроси, какви въпроси са очаквали и т.н.

• (~20-25 мин.) *Какво обичам, какво не обичам.* Всички участници получават по един лист. На него отгоре те пишат с големи букви името си, а отдолу чертаят две колони. В едната колона записват неща, които обичат, а в другата - неща, които не обичат. Нещата са:

сезон
цвят
растение
животно
храна
човешко качество
дейност

Листът добива следния вид:

С В Е Т Л А	
+	-
ЖЪЛТО	КАФЯВО
ЕСЕН	ЗИМА
КОТКА	ХЛЕБАРКА
СИРЕНЕ	ФРИКАСЕ
ИСКРЕНОСТ	ЛИЦЕМЕРИЕ
ДА ТАНЦУВАМ	ДА МИЯ
	ЧИННИИТЕ

След като всички попълнят листчетата си, те ги закачат с кламер/карфица на грехите си и се разделят по двойки. В продължение на няколко минути седейки един срещу друг те разглеждат “анкетите” си и си обменят повърхностна информация от автобиографичен характер (братя и сестри, рождена дата, зодия, къде са учили, къде живеят и т.н.). Следва *Взаимно представяне* - всички сядат в големия кръг и всеки представя партньора си от двойката.

Друг вариант на работа със списъка: «Коктейл». След като всички си закачат «анкетите», Водещият приканва всички да станат и им връчва по една чаша с вода, като казва, че са на коктейл. Задачата е, всички да се поразходят из стаята, като се доближат до всеки участник, казват си «наздраве» и си прочитат взаимно «анкетите», разменяйки по няколко думи - впечатления, въпроси. Водещият също активно се включва в свободното общуване. След това отново всички сядат по местата си и споделят, дали са открили хора, които да харесват или не харесват същите неща, а също така как са се чувствали по време на това запознаване, дали са успели да проведат продължителен разговор с някого.

• (~10-15 мин.) *Заключение.* Водещият представя училището, себе си, целите на тренинга и програмата му. Кратко споделяне на очаквания от страна на участниците.

Край на сесията. Почивка 15-20 минути.

1.2. Първи ден, втора сесия: ДА СЕ НАУЧИМ ДА СЛУШАМЕ

Основата на сценария е на училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Продължителност: 60-80 минути

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО

- Развитие на умения за по-добро слушане.
- Подпомагане на участниците да се опознаят.

Обучението в изслушване се включва като втори блок преди сключването на контракт с групата, за да се насочи вниманието към ценността на слушането. Способността да слушаш другите и преживяването, че наистина те слушат, са в сърцевината на добрите взаимоотношения.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ.

Листове за постери, флумастри.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

• (~5 мин.) *Въведение от Водещия:* Сега ще направим няколко игри и упражнения, които ще ни помогнат да оценим важността на слушането и да бъдем по-добри слушатели.

• (~15-20 мин.) *Мозъчна атака* – изготвяне на постер. Водещият разделя постера на две колонки с вертикална черта, и ги надписва: «Не те слушам» и «Слушам те внимателно».

По реда на кръга всеки участник казва неща, които водещият записва в двете колонки:

- какво правят хората, когато показват, че не слушат (блокатори на слушането);

- какво правят хората, когато слушат внимателно, с които ни предразполагат да говорим.

След като всички дават своите предложения, водещият обобщава резултатите.

- (~ 15-20 мин.) *Слушане в двойки.* Водещият разпределя участниците в двойки. Тъй като е желателно двойките да са от слабо познати партньори, може да се използва някаква техника за случайно разпределение – раздаване на цветни листчета, четни/нечетни рождени дати, преброяване на участниците на «първи, втори, трети, четвърти», като двойките се образуват 1+3 и 2+4, и др.

След като двойките се оформят, те сядат на съседни столове и се обръщат един към друг. Единият участник разказва на другия в продължение на 5 минути за себе си – от кое училище идва, защо е избрал този профил, какви интереси и хобита има, какъв човек е по характер и т.н. Слушаният се старае да практикува активно слушане, съгласно изведените препоръки. След изтичането на 5-те минути ролите се сменят.

След като и двамата партньори разкажат за себе си, всеки от тях обобщава кратко какво е научил за другия, съответно всеки коригира погрешно разбрани неща и дава на партньора си обратна връзка за това, с какви свои действия го е предразполагал да говори и го е окуражавал.

- (~ 10-15 мин.) *Обща дискусия в групата:*
 - Как се чувствахте, когато ви слушаха?
 - Как се чувствахте, когато слушахте?
 - Какво научихте от това упражнение?

Край на сесията. Почивка 15-20 минути.

1.3. Първи ден, трета сесия: ДОГОВОР

Основата на сценария е на училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Продължителност: 60-80 минути

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Целта на заключителната сесия на първия ден на тренинга е въвеждането на участниците в идеята за екипността, съвместно изработване на правила за групова работа, и завършване на деня в позитивен групов климат и настроение.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ.

Листове за постери, флумастри, черна/бяла дъска

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

• (~ 10-15 мин.) *Въведение.*

Водещият: След като прекарахме заедно няколко часа, кажете ми: какви сме всички ние, събраните в тази стая? Защо сме заедно?

Изслушва отговори и записва на дъска/постер: клас, група, екип и др. Вероятно ще има и отговори, които не са в тази насока, те се записват също.

Искам да ви предложа да помислите върху следното. От днес, докато завършите училище, вие ще прекарате заедно около 1000 дни, около 7000 учебни часа. Ще правите заедно много неща: ще учите, ще се забавлявате, ще правите грешки, ще преодолявате трудности.

За да вървите по-леко по дългия път, който ви предстои, много ще ви помогнат добрите взаимоотношения в групата. Ако станете екип, отбор със свои правила и стил, този отбор ще бъде ваша опора и подкрепа.

Изграждането на екип не става за 1-2 дни, но ние вече направихме първите стъпки към това. Сега ви предлагам да направим още една крачка в тази посока. Нека всеки да каже, какво ще ни бъде необходимо, за да станем истински отбор.

• (~ 20-25 мин.) *Екипни правила.* Учениците предлагат, по реда на кръга или в свободен ред, различни принципи, правила, изисквания, които според тях са важни, за да станат истински екип – например, „Да се изслушваме“, „Да си помагаме“, „Честност“, „Добронамереност“ и т.н. Всички предложения се записват на постер – може да ги записва водещият, може и самите ученици да излизат и да ги записват (За този постер е важно да се остави място отгоре за заглавието и отдолу за подписи, и предложенията да се структурират като номериран списък, тъй като той после ще се превърне в Договор. Ако един лист се окаже малко, може да се добави втори до него). В процеса на записване предложенията се обсъждат, конкретизират, уточняват.

След като бъдат записани всички предложения, Водещият прави преглед и обобщение на написаното, след което пита, има ли някой възражения срещу нещо от написаните правила, или някакво съществено допълнение. Ако има възражения срещу конкретни точки, те се обсъждат, докато не се стигне до консенсус (може някоя от точките да се премахне или преформулира в резултат на обсъждането).

Когато цялата група стигне до консенсус по изведените правила, Водещият написва най-отгоре: „Договор на.... група“ и

предлага на всички участници да го подпишат.

Ако някой не е съгласен с нещо, може да напише особено мнение, особена клауза.

След като всички се подпишат, водещият благодари на участниците и им ръкопляска.

Край на сесията и на деня.

Забележка. *Както сами виждате от описанията на сесиите, нещата са доста вариативни, в зависимост начина, по който напредва групата. Има групи, с които от самото начало се постига позитивен климат и ентузиазъм; с други групи пък водещият е принуден да преодолява бариери от недоверие и скептицизъм. Моята препоръка е в никакъв случай да не се упражнява натиск върху учениците: влезте ли в този коловоз, ще загубите безвъзвратно предимството на педагог-съветника - различната от традиционната педагогическа позиция. Ако учениците не искат да участват в дадено упражнение, това означава, че те просто не са готови за него, имат страхове и съпротиви, които вие като водещ още не сте снели, и трябва да работите за това. Аз съм участвала във въвеждащ тренинг 8 пъти, от тях като водещ 5 пъти, и мога да кажа, че за всички ученици това беше силно позитивно преживяване, толкова трайно, че отдавна завършили ученици, които срещам сега на различни места, си го спомнят като нещо много хубаво – след 10, 15, 20 години. Но това преживяване е много позитивно и за водещия – направете го, и ще видите ☺*

1.4. Втори ден, първа сесия: ДОВЕРИЕ

Основата на сценария е на педагог-съветници С.Нанчева и Г.Грозева. Описаната реализация е на педагог-съветник С.Нанчева. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Да се работи за по-нататъшно сплотяване на групата чрез засилване на емпатията и емоционалната връзка.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

• (~ 5-10 мин.) Водещият казва на учениците, че темата на занятието ще се обяви малко по-късно, и им предлага игра. Учениците се разделят по двойки чрез упражнението “Добри ръце”. Всички застават в кръг и едновременно си затварят очите. Всеки протяга едната си ръка напред и чрез докосвания търси ръка, която му допада.”Намерилите” се ръце се хващат.

- (~ 10-15 мин.) “Слепици”. Така оформилите се двойки трябва да изпълнят следващото упражнение. Единият участник ще бъде “слепец”, а другият - “водач”. Слепецът казва на водача, къде иска да бъде заведен - на кино, в магазина и т.н., след което си затваря очите, а водачът го развежда, като го държи за ръката, и му разказва, откъде минават. В пространството на играта трябва предварително да се поставят препятствия - столове и др. (По преценка на водещия играта може да се играе и в коридора). След това двамата си сменят ролите. След изпълнението на упражнението следва обсъждане, в което участниците споделят кой как се е чувствал като водещ и като воден, коя роля предпочитат, коя роля е по-трудна и защо.

- (~ 10-15 мин.) Водещият обявява темата на занятието. Спонтанна *дискусия*:

- нужно ли е доверието в училище и в групата и защо
 - какви са отношенията между учениците в една група, ако няма доверие
 - възможно ли е доверие между учениците и други субекти
- учители, педагог-съветник, директор...?

- (~ 30-35 мин.) *Работа с казуси* в следните три варианта:
 - дописване на история от няколко малки групи и обсъждане на получените се варианти в голямата група;
 - отделните подгрупи се вживяват в ролите на различните участници и описват техните емоции, очаквания и решения;
 - някои от учениците разиграват ситуация с възможно продължение, след което описват чувствата си в ролята, а останалите коментират поведението им.

Казуси.

- Катя е ученичка в 8 клас. Тя има приятелка Надя. Катя е много зле с успеха си по математика и е поправила оценката си в папката на преподавателя по математика. Тя споделя това с Надя, като очаква, че приятелката ѝ няма да я издаде.

- Мария, ученичка в 8 клас, харесва Георги от другата група, но не се познава с него. Тя моли приятелката си Вяра да я запознае с него, тъй като те са съседи в махалата и се познават от малки. Вяра обаче също харесва Георги.

- В края на учебната година Найден ще има двойка по български език и остава на поправка. Той много се страхува от реакцията на родителите си, които не знаят за това, и ако разберат, ще има семеен скандал, ще го лишат от почивка и от нов телефон. Затова той моли педагог-съветника си да не залепва в спътника му разпечатка с годишните оценки

и изобщо да му помогне да скрие от родителите си случая, надявайки се, че ще си вземе поправката.

- Иван е в 8-ми клас в ново училище, и има голям проблем с часовете по немски език. Макар че от предишното училище има отлична оценка по този предмет в бележника, той почти нищо не знае, защото оценките са им били написани формално, от учител, който изобщо не е вършел добре работата си. Иван се страхува да признае това на някого, и започва пропуска часовете по немски.

- Виолета има приятел, но родителите ѝ не знаят за това. Отношенията им се задълбочават и те са пред прага на пълната физическа близост. Но Виолета се колебае. Тя решава да сподели чувствата си с майка си.

- Митко е ученик в 8-ми клас. Той е добър ученик, има много приятели, обича да спортува. Баща му е лекар, и в някакъв момент му правят впечатление някои неща в поведението на момчето, които могат да са симптоми на заболяване. Той прави изследвания и се оказва, че Митко има диабет. След първоначалния шок Митко радикално променя някои свои навици, без да казва на приятелите си за причината. Приятелите му недоумяват, сърдят се. Една вечер Митко разказва за ситуацията на най-добрия си приятел, Боби.

Казусите са примерни, можете да измислите други, също фокусирани към проблемите с доверието. Шест казуса са много за разглеждане, максимумът е 4, ако интересът на учениците се запазва.

- (~ 5-10 мин.) *Заключение.* “Мрежа на доверието”: Всички застават в плътен кръг, един участник застава в средата. Отпускайки се, той пада в ръцете на другите, които меко го прехвърлят от ръце в ръце.

Край на сесията. Почивка 15-20 минути.

1.5. Втори ден, втора сесия: ТОВА СЪМ АЗ

Основата на сценария е на училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева, актуализирана през 2018. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТЕТО. Да се подпомогнат учениците в развиването на ясна картина за себе си. Развитие на уменията за емпатия, активно слушане, даване на обратна връзка. Развитие на процесите на взаимно опознаване в групата.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ.

Флумастри, илюстрирани списания, лепило, ножници, листове А3 за всеки участник. Добре е всеки да си донесе своя снимка. Ако разполагаме с интернет, компютър и принтер, снимки могат да се направят на място с телефоните или да се свалят от фейсбук и т.н.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

(~ 15-20 мин.) *Колаж.*

Водещият предлага на участниците да направят, всеки самостоятелно, колаж за себе си, като поставят снимката си в средата на листа и налепят около нея изрязани от материалите картинки, гуми и т.н., които ги описват. Водещият може да насочи участниците, в каква посока могат да илюстрират:

- Какво харесват, и какво не харесват
- Хобита, интереси, увлечения
- Таланти, способности, постижения
- Хора, които са важни за тях
- Стремeжи, мечти, планове
- Важни човешки качества и др.

Участниците са свободни да използват изображения, гуми, цветове, форми. Не е важно дали някой ще хареса и ще разбере техния колаж - това са лични творби, изразяващи лични представи и чувства.

• (~ 10-15 мин.) *Споделяне в малки групи (sharing)*

Когато колажите са готови, водещият групира учениците по 3-4 човека. В малките групи участниците показват колажите си, споделят какво изразяват техните творби и получават обратна връзка. Преди да започне обсъждането в групи, водещият напомня, че всеки има правото да споделя каквото и колкото желае, и да запази себе си нещата, които не иска да се обсъждат.

• (~ 15-20 мин.) *Дискусия в групата.*

Участниците се връщат отново в големия кръг и разговарят по следните въпроси:

- Как се чувствяхте и за какво си мислехте, докато правихте колажа?
- За какво си говорихте в малката група?
- Кое е специалното, особеното във вас?

• (~ 10-15 мин.) *Изложба на колажите.* Колажите се нареждат на дъската или по стените. Обърнете внимание на учениците, че всеки колаж е различен и уникален, както и всеки човек. Свободно разглеждане на колажите.

Край на сесията. Почивка 15-20 минути.

1.6. Втори ген, трета сесия: КОЙ НИ ВЛИЯЕ

Сценарият е разработен от училищния психолога Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Сценарият е актуализиран през 2018 г. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО.

Да се проучат влиянията и да се повиши осъзнаването на това как различни хора и неща влияят върху поведението и чувствата ни. Развитие на процесите на взаимно опознаване в групата.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ.

Листове за писане, постерни листове, маркери. Размножаване на въпросника за всички участници.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

• (~ 10-15 мин.) *Въведение от водещия:* В тази среща ще поговорим за това, как ни влияят другите хора. Какво според вас означава, някой да ни влияе? Кои са хората, които ни влияят най-силно? (излушва отговори).

• (~ 10-15 мин.) *Въпросник.* Всички участници попълват въпросника “Кой ми влияе?” След това в двойки споделят и обсъждат отговорите си.

• (~ 10-15 мин.) *Дискусия в голямата група върху въпросника.*

- Как хората/нещата ни влияят?
- Как аз влияя на хората?
- Били ли са различни влиянията върху мен преди 5 години?

• (~ 20-25 мин.) *Дискусия в голямата група: Моят герой.* Участниците в свободен ред разказват за някой, реален човек или художествен герой, който има силно положително влияние върху тях и ги вдъхновява – кое харесват у него, по какво искат да приличат на него и т.н.

Край на сесията и на деня.

Въпросник.

На следващата страница е даден въпросникът “Кой ми влияе”. Въпросникът се попълва с X в съответните клетки. На всеки въпрос може да има повече от един отговор. В последния ред броят на хиксовете във всяка колона се сборува и се записва като число – така се вижда, кой от избраените фактори има най-голямо влияние.

КОЙ МИ ВЛИЯЕ?

	Родители	Приятели	Учители	Известни личности (поп звезди и др.)	Медии (ТВ, интернет и др.)	Други
Как се обличам						
Прическа						
Какво ям						
Какво правя след училище						
С кого излизам						
Колко усилия полагам при ученето						
Какви филми гледам						
Какви ТВ предавания гледам						
Какво си купувам с джобните пари						
Кога си лягам						
Какво спортувам						
<i>сбор</i>						

Кой има най-голямо влияние върху моя живот?

1.7. Трети ден, първа сесия: ГРУПОВ НАТИСК

Сценарият е разработен от училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Да се осветли социалния натиск и неговото влияние върху поведението на юношите. Да се подпомогнат учениците да разберат какво им помага да говорят и действат от свое име. Развитие на процесите на взаимно опознаване в групата.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ.

Листа за писане, постерни листа, маркери.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

- (~ 5-10 мин.) *Въведение.*

В началото е добре водещият да попита участниците, как се чувстват след два тренингови дни, дали са готови за нови предизвикателства. След това започва с новата тема:

- Попадали ли сте в ситуация в клас, когато вие искате да зададете въпрос, но всички мълчат, и затова вие не го правите?

- Случвало ли ви се е, когато всички, освен вас, са вдигнали ръка, за да отговорят на даден въпрос, да вдигнете и вие ръка?

- (~ 10 мин.) *Идентифициране на подобия и различия.*

- Всеки един от нас е уникален. Ние имаме нашите собствени желания, мисли, чувства. Съществуват и прилики между нас. Сега ще разгледаме някои различия и прилики между нас.

Учениците се подреждат в права линия до стената.

- Нека сега тези, които не обичат да гледат TV, да се преместят до отсрещната стена. Тези, които обичат, да останат по местата.

Повторете това разделяне с други признаци, например:

- Тези, които са били ядосани вчера
- Тези, които обичат да играят карти
- Тези, които обичат филми на ужасите
- Тези, които обичат да четат
- Които смятат, че шофирането след приемане на алкохол трябва да се преследва от закона

- (~ 10 мин.) *Дискусия*

- Как се чувствахте, когато бяхте подобен на останалите?

- Как се чувстввахте, когато бяхте различен от повечето останали?

- Какви предпочитате да бъдете - подобни или различни? Защо?

- Ако ти си единственият различен, как се чувстваш?

- По-лесно ли е да бъдеш различен от другите, ако има и някой друг на същото мнение като теб?

• (~ 20-30 мин.) *Ролево проиграване*

Водещият разделя групата на 4 подгрупи чрез преброяване на първи, втори, трети, четвърти. Всички «първи» са една група, всички «втори» друга и т.н. Четирите групи се събират в четирите ъгъла на стаята. Водещият ги обикаля и им поставя задачите, без да чува другите.

Първите три групи получават задачата да измислят ситуация, в която ще упражняват натиск върху друг участник да се присъедини към тях за нещо – например, да играе с тях карти, или да пие бира – каквото групата реши. Групите получават 3-4 минути, за да се подготвят.

Четвъртата група са «жертвите», които ще бъдат подложени на групов натиск. Водещият им дава да си изтеглят номера, за да се определи кой от тях чия «жертва» ще бъде. Участниците, които не изтеглят жребий на «жертви», получават задачата да наблюдават процеса на групов натиск, и да се опитат да запишат различните форми на натиск, които ще бъдат използвани – например, убеждение, молба, заплаха, «подкуп» и др., както и различните форми на отказ. «Жертвите» пък могат да използват времето, за да се подготвят да се противопоставят на натиска – например, да напишат няколко фрази, с които да отказват.

Следва ролево проиграване – всяка група се опитва в рамките на 3 минути да «примам» своята «жертва».

След като и трите групи изиграт своите сценки, «наблюдателите» представят пред групата своите наблюдения, а групата ги допълва. В процеса на това обсъждане водещият записва на постер различните форми на натиск и начините за справяне с натиска. Накрая групата може да се опита да даде определение за социален натиск.

*Край на сесията.
Почивка 15-20 минути.*

1.8. Трети ден, втора сесия: **ПРИЯТЕЛСТВО. ЦЕННОСТИ**

Основатана сценария е на училищния психолог Юлия Попова. Описаната интерпретация е на педагог-съветник С.Нанчева. Сценарият е актуализиран през 2018 г. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Да се помогне на учениците да разпознаят качествата, които търсят у приятелите си, както и качествата, които те самите притежават. Развитие на процесите на взаимно опознаване в групата.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ. Листа за писане, постерни листа, маркери. Размножаване на материала «Какво е приятелят» за всички участници. Материалът «Какво е приятелят» е добре да се възпроизведе и на постер, върху който водещият да пише по време на дискусията.

Написани на отделни постерни листове трите заключителни фрази:

Бих предпочел да бъда, отколкото

Бих предпочел да имам, отколкото

Чувствам се (съществително / прилагателно / наречие)

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

• (~25-30 мин.) *Работа върху материала “Какво е приятелят”.*

Водещият раздава на всички участници материала. В продължение на 3-4 минути всеки участник самостоятелно разглежда материала и поставя стрелки към тези отговори, които смята за важни за себе си. След това материалът се обсъжда: Водещият прочита всеки отговор, започвайки от А, и участниците дискутират, дали това са качества, необходими за приятелството, и в каква степен – Водещият води записки на постера. След като бъдат дискутирани всички подточки, участниците могат да добавят други отговори. Може да се направи групово ранжиране на изброените качества.

• (~40-45 мин.) *Игра: Блиц училище*

Водещият раздава на участниците по 1 лист А5. Задачата е, всеки да напише на листа си нещо, което умее да прави много

добре, и смята, че за около 10 минути може да научи друг човек на това, без да са необходими никакви специални материали. Материалите и реквизита, които могат да се ползват, са: хартия и материали за писане и рисуване, място за движения, маси, столове и други подръчни средства.

След като всички са написали по нещо на листовите, водещият казва листата да се презгнат с текста навътре, и на чистата страна всеки да напише някаква кодова дума, все едно каква. Водещият събира листовите и ги разбърква, след това ги вади по 3 и съобщава кодовите думи на гърба им – така се образуват тройки. Във всяка тройка всеки участник трябва да научи за 10 минути другите двама на предложеното от него умение. Водещият следи за времето, като съобщава на 8-тата минута, че остават 2 минути, и на 10-тата, че ролите се сменят. След 3 смени на ролите всички тройки демонстрират наученото пред цялата група.

• (~10 мин.) *Заключение.* Водещият отгръща написаната на постер фраза:

“Бих предпочел да бъда, отколкото

По реда на кръга всички участници произнасят фразата, като допълват свои думи.

При второто завъртане се отгръща другият постер:

“Бих предпочел да имам, отколкото

При третото завъртане се отгръща постерът:

«Чувствам се (съществително / прилагателно / наречие) »

Задачата тук е всеки да определи състоянието си с една дума – съществително, прилагателно или глагол. Частите на речта могат да се редуват в този ред, или водещият да казва на всеки участник каква част на речта да използва.

*Край на сесията.
Почивка 15-20 минути.*

*Последната сесия се провежда на друго място,
това трябва да се предвиди при провеждането.*

КАКВО Е ПРИЯТЕЛЯТ?

Н.

Който ще приеме отказа
ти и няма да се опитва
да промени мнението ти

А.

Който винаги прави това,
което ти искаш

М.

Който ти дава всичко,
което притежава

Б.

Който ще се застъпи
за теб в трудна ситуация

Л.

Който се съгласява с
всичко, което казваш

**Мисля, че
приятелят е
някой...**

В.

На когото можеш
да довериш нещо
лично

К.

Който ще ти посочи
грешките, ако
постъпваш лошо

Г.

Твой връстник,
който живее наблизо

И.

Който се отнася към
теб като брат или
сестра

З.

С когото е забавно и
гледа на живота като
шега

Д.

На когото можеш да
разчиташ, че няма да
те разочарова

Ж.

С когото
имате сходни
предпочитания

Е.

Който е
привлекателен и
готин

1.9. Трети ден, трета сесия: НАШЕТО УЧИЛИЩЕ, НАШИЯТ ПРОФИЛ

Разработката е на педагог-съветник Светлана Нанчева, актуализирана е през 2018 г. Продължителност: 60-80 минути.

ЦЕЛИ НА ЗАНЯТИЕТО. Занятието завършва въвеждащия тренинг и прави връзка с обичайния училищен живот. То трябва да помогне на учениците да запомнят и запазят за по-дълго време позитивната нагласа и взаимоотношения, постигнатото взаимно разбиране и творческа атмосфера. Същевременно, занятието има за цел да помогне на учениците да се запознаят с новите си учители и съученици от по-горните класове, използвайки позитивната атмосфера на тренинга. Чрез занятието е удачно също да се разширят знанията и представите на новите ученици за профила, в който ще се обучават, да им се маркират някои важни традиции, перспективи, отношения; да им се помогне в тяхната адаптация и идентификация.

В 151 СОУПИИ имаше 13 различни профила на обучение, в които постъпваха учениците в 8-ми клас. Всеки профил имаше своя училищна култура и традиции, своя учебна база, свой преподавателски екип. Запознаването и интегрирането в тези общности беше важна задача на училищната адаптация на нашите осмокласници.

ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА И РЕКВИЗИТ

- Занятието се подготвя от педагог-съветника заедно с преподавателите по профилирани предмети, които ще работят с учениците най-много през започващата учебна година. Добре е, ако и други учители могат да посетят занятието за малко и да се представят.

- В подготовката на занятието участва екип от ученици от по-горните класове на същия профил, които също имат важна роля за неговата реализация.

- Добре е да се подготвят за осмокласниците разпечатки на учебния план и програми на профила и други материали, важни за по-нататъшното им обучение.

- Подготовка на профилната учебна база за тържествено посрещане на новите ученици – изложба на работи, украса, подаръци.

ПРОТИЧАНЕ НА ЗАНЯТИЕТО

Конкретните сценарии на занятието могат да бъдат най-разнообразни, в зависимост от фантазията на водещия, педагозите и учениците, които го организират. Ето няколко насоки, които да послужат за основа:

- Най-доброто място за провеждане на занятието е

основната учебна база на съответния профил. Например, в профил «Програми продукти и системи» тази част от тренинга протичаше в голямата компютърна зала, в профил «Театър» - в театралната зала и т.н. Мястото е добре да се украси, и да бъдат изложени по подходящ начин неща, демонстриращи какво правят учениците в този профил – снимки, продукти, текстове.

- Домакини на занятието са по-големите ученици от профила, както и преподавателите. Тяхната основна задача е да посрещнат новите си колеги по позитивен, отворен и добронамерен начин, да ги вдъхновят и подкрепят.

- Много добре е, ако има възможност да се направят някакви малки подаръци на новоприетите - символични, забавни, и свързани с профила на обучение.

- В занятието е добре да се предвиди време за свободно общуване между участниците. Свободното общуване добре се съчетава с пиене на чай с дребни сладки.

Коментар 2018.

В традиционната училищна култура като че ли края на учебната година е по-акцентиран от началото. За последния учебен ден се правят веселби и купони; първият учебен ден обичайно протича по-формално. Вероятно това е така, защото в традиционния образователен модел краят е освобождаване – от скуката, от ограниченията, от безсмислените дейности. Началото пък е начало на «мъчилицето». Въпреки това, първият учебен ден не е натоварен само с негативни послания и емоции, напротив, но позитивните преживявания на първия учебен ден са свързани най-вече с възможността да видиш отново приятелите си, може би и някои учители, а не толкова с ученето и училището.

Нашият въвеждащ тренинг беше един опит да се превърне началото на учебната година в истински позитивно и празнично преживяване, и според мен опитът беше успешен. Много наши ученици, които срецам 20 и повече години след завършването им, си спомнят въвеждащия тренинг като много ярко и хубаво преживяване, като нещо много различно от традиционното училище, което им е дало позитивен емоционален заряд за дълго време напред, и ги е въвело в съсем друг училищен свят, по-свободен, по-интересен и по-творчески от познатия.

Така че, аз продължавам да си мечтая някой ден учебната година да започва по съвсем друг начин: в неделя, по обед, заедно с родителите, с голямо пиришество, неформално общуване, социални игри и музика... Мечтая си, да ☺